

Durmuş Hocaođlu

Şark Çölünde Bir Vâha: Cemil Meriç

Yeniufuk., 19 Haziran 1997., Perşembe., s.15

Durmuş Hocaođlu, *Yeniufuk* Yazıları Sıra No: 02

“Şark’ın semasında bir kayan yıldız”. Cemil Meriç, İbni Haldun’u böyle tarif etmişti. Niçini çok basit: Şark’ta devir, devr-i gurub’dur. Artık bu kararmaya yüz tutan semâda tek ışık kaynağı, parlak ve fakat kısa fasılalı, nûru şedîd zamanı kasîr olan ‘kayan yıldızlar’ olmaktadır. Ardından takipçileri olmayan, mektepleşemeyen şahsî dehalar.

“**Kayan yıldız**” yerine “**vâha**” da denebilir. Fikir emtiası üretmekte zorlanan Şark, git-gide bir çöl haline dönüşmektedir, hattâ sahra-i kebîr. Bu sahrada yakıcı güneş altında günler boyu süren ağır bir seyahat sonunda bir hayat adacığına rastlanır; sonrası, yine ikinci bir vâhaya kadar bitmez-tükenmez bir çöl.

İşte, Cemil Meriç de, tanımladığı Haldun gibi, Şark semâsında bir kayan yıldız, veya Şark çölünde bir vâha oldu.

Herşeyi ne kadar süflî bir basitliğe irca ediyoruz: “Hüseyin Cemil Meriç” adının yanında parantez içinde iki tarih: (1916 - 1987). Hepsi bu kadar! Halbuki bu iki tarihte neler mündemiç: Çöldeki serin vâhanının sınırları, ya da bir kayan yıldızın süreleri.

Evet, Cemil Meriç, semamızdan kayalı on yıl oldu! Üstad gözlerini 12 aralık 1916’da Hatay’da bu dünyaya açtı, 12 haziran 1987’de Göztepe’de kapadı.

Acaba bu ifade ne kadar sahih? Onun gözleri hangi tarihte kapandı? 71 yaşında mı 38 yaşında mı? Çokları için geçerli olan “göz kapama” ibaresi onun için olmasa gerek. Zira, Cemil Meriç, Allah’ın, gözlerini dış-dünyaya kapatıp iç-dünyaya açtığı adamdır.

Cemil Meriç’i 3100 vuruşlu bir sütuna sığdırmaya kalkışmak yerine, onu şu şekilde, özetlemeyi denemeyi tercih ederim:

Piyasa malı entellektüel (raté) değil, birinci sınıf, sahici bir entellektüel. İşi “düşünmek” olan bir iş adamı. Gününün değil, geleceğin kahramanı. Vehimlerini hakikat zanneden bir kalp-bilgi sahibi değil, gerçek bilgi (irfan) peşinde koşan bir hakikat araştırmacısı. Tilki kurnazlığı değil, mütecessis zekâ. Dümdüz, kıvrımsız, problemsiz, huzurlu değil, problemlî, huzursuz, kıymık batmış, kanayan bir beyin. Sokrates’i ihbar eden ve tarihin ismini hatırlamaya lüzum görmediği, günlerinin adamı

olan Meletos, Anytos, Lycon gibi muzahrafat değil, Sokrates. Saldırgan bir ideolog değil, hakikatı nasıl gördüğüne kani ise öylece ifade eden bir mütefekkir. Yarın unutulacak bir sun'i medyatik şöhret değil, zamana mukavim, marka malı bir "adam". Sorulan suallere "bana bildirildi ki" diye cevap veren resûl-ü kezzâb değil, Alain'in dediği gibi, "hakikatı bütün ruhuyla arayan" ve "hakikate ulaşmak için en zor yolu seçen" bir düşünce fatihi. Mütevazı; kafası çok dolu olduğu için öne eğik gül fidanı:

***Tevâzû zümre-i erbâb-ı irfâna hünerdendir
Nihâlin hâke meyli kesret-i berk ü semerdendir.***

★★★

Sütun biter söz bitmez. Biz son sözü Hâmid'e bırakalım:

***Bedbaht ona derler ki elinde cühelânın
Kahrolmak için kesb-i kemâl ü hüner eyler.***

